

ΙV. Ο ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΔΥΣΗΣ. ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΙ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ ΚΑΙ ΡΩΜΗ

3. Οι λαοί της ιταλικής χερσονήσου και ο σχηματισμός του ρωμαϊκού κράτους

3.1. Η χώρα:

- Η ιταλική χερσόνησος μπορεί να διακριθεί σε **τρεις διαφορετικές ζώνες**.

1. Η βόρεια ζώνη με ακραίο όριο τις Άλπεις είναι στο μεγαλύτερο μέρος της πεδινή και διαρρέεται από τον ποταμό Πάδο. Μέχρι τον 3ο αιώνα π.Χ. κατοικούσαν κελτικά φύλα, οι γνωστοί μας **Γαλάτες**.

2. Η κεντρική ζώνη στο μεγαλύτερο μέρος της είναι ορεινή· διασχίζεται από την οροσειρά των Απεννίνων, η οποία εμποδίζει την επικοινωνία μεταξύ των ανατολικών και δυτικών ακτών. Στην κεντρική ζώνη διαμορφώνονται τρεις συνεχείς μικρές πεδιάδες: της Ετρουρίας, του Λατίου και της Καμπανίας. Στις αρχές της 2ης χιλιετίας εισήλθαν νέα φύλα, γνωστά με το κοινό όνομα **Ιταλιώτες**.

3. Η νότια ζώνη είναι ορεινή με μικρές παράλιες πεδινές εκτάσεις. Σ' αυτές από τον 8ο αιώνα π.Χ. ιδρύθηκαν οι **ελληνικές αποικίες**.

3.3. Η ίδρυση της Ρώμης και η οργάνωσή της:

► Ίδρυση:

- Σύμφωνα με την παράδοση, τη Ρώμη ίδρυσε ο **Ρωμύλος**, απόγονος του Αινεία, το **753 π.Χ.** Με βάση τις αρχαιολογικές ανασκαφές, η ίδρυσή της ίσως να οφειλόταν στους Ετρούσκους και έγινε με τη συνένωση μικρών οικισμών κατά τον 7ο αιώνα π.Χ. Η πόλη κτίστηκε πάνω σε επτά λόφους.

- Την ίδια περίοδο έγιναν σ' αυτήν και **μεγάλα έργα**: αποξήρανση ελών, αποχετευτικός αγωγός, αγορά, ιππόδρομος και ναός του Διός.

- Κατά τον **6ο αιώνα π.Χ.** οι κάτοικοι της περιοχής επαναστάτησαν, έδιωξαν τους Ετρούσκους και άρχισαν να εδραιώνουν και να επεκτείνουν την κυριαρχία τους στο Λάτιο.

- Σύμφωνα με την παράδοση, από την ίδρυση της πόλης μέχρι τα τέλη του 6ου αιώνα π.Χ. βασίλευσαν έξι (6) βασιλείς, από τους οποίους μερικοί ήταν Ετρούσκοι.

► Η κοινωνική συγκρότηση:

- Την περίοδο της βασιλείας η ρωμαϊκή κοινωνία συγκροτείται από **τρεις τάξεις**: τους **πατρίκιους**, τους **πελάτες** και τους **πληβείους**.

α. Πατρίκιοι ήταν οι Ρωμαίοι που ανήκαν στις παλαιές μεγάλες οικογένειες. Οι οικογένειες αυτές αποτελούσαν τα ρωμαϊκά γένη.

β. Πελάτες ήταν αυτοί που ζούσαν ως υπήκοοι των πατρικίων και προέρχονταν από προϊταλικά γένη. Σταδιακά συγχωνεύτηκαν με τους πατρικίους.

γ. Πληβείοι (πλήθος) ήταν όλοι οι νεότεροι κάτοικοι της Ρώμης και των γύρω περιοχών, οι οποίοι είχαν έρθει για εγκατάσταση μόνοι τους ή εξαναγκάστηκαν (να έρθουν) από τους Ρωμαίους. Δεν είχαν πολιτικά δικαιώματα και δεν μπορούσαν να παντρευτούν γυναίκα από την τάξη των πατρικίων.

► Η πολιτική οργάνωση:

• Την περίοδο της βασιλείας αρχηγός του κράτους ήταν ο βασιλιάς, ο οποίος ήταν παράλληλα θρησκευτικός αρχηγός, ηγέτης του στρατού και ανώτατος δικαστής. Τις πράξεις του έλεγχαν δύο σώματα:

α. Η σύγκλητος που την αποτελούσαν οι αρχηγοί των ρωμαϊκών γενών (100 αρχικά και 300 μέλη αργότερα). Η σύγκλητος μαζί με το βασιλιά συγκαλούσαν την εκκλησία του λαού και επικύρωναν τις αποφάσεις της. Το σώμα αυτό ήταν ο θεματοφύλακας των εθίμων και των παραδόσεων της Ρώμης.

β. Η εκκλησία του λαού που συμμετείχαν όλοι οι πατρίκιοι και οι πελάτες. Ονομαζόταν και φρατρική, γιατί τα μέλη της συγκεντρώνονταν σε φράτρες, δηλαδή σε τμήματα. Επικύρωνε ή απέρριπτε τις αποφάσεις του βασιλιά «διά βοής». Αποφάσιζε για ειρήνη ή πόλεμο και εξέλεγε το βασιλιά.

3.4. Η συγκρότηση της ρωμαϊκής πολιτείας - Res publica:

• Το **509 π.Χ.** οι πατρίκιοι εξεγέρθηκαν, κατήργησαν τη βασιλεία και εγκαθίδρυσαν τη **δημοκρατία (Res publica)**. Για δύο αιώνες στη Ρώμη οι πληβείοι αγωνίζονταν για να εξισωθούν με τους πατρικούς. Ενωμένοι, στη συνέχεια, επέκτειναν την κυριαρχία τους.

► Οι κοινωνικοί αγώνες:

• Οι αγώνες των πληβείων ανέδειξαν στις **αρχές του 5ου αιώνα π.Χ.** μια νέα εξουσία, τους **δημάρχους**. Αυτοί εκλέγονταν κάθε χρόνο και προστάτευαν τους πληβείους από τις αυθαιρεσίες των πατρικών. Οι δήμαρχοι θεωρούνταν πρόσωπα ιερά και είχαν το δικαίωμα να σταματήσουν την ψήφιση ενός νόμου (veto).

• Στα **μέσα του 5ου αιώνα π.Χ.** οι πληβείοι κατόρθωσαν να καταγραφεί το εθνικό δίκαιο (**Δωδεκάδελτος**), για να αποφεύγουν τις σε βάρος τους αδικίες. Σταδιακά, με αγώνες πάντα, εξισώθηκαν πολιτικά με τους πατρικούς, αφού κατά τον **4ο αιώνα π.Χ.** απέκτησαν το δικαίωμα να εκλέγονται **ύπατοι** και **«μέγιστοι αρχιερείς»**.

► Η πολιτική οργάνωση:

Οι εξουσίες κατά την περίοδο της δημοκρατίας (Res publica) στη Ρώμη ήταν οι εξής:

1. Οι άρχοντες, που ασκούσαν την εκτελεστική εξουσία, και ήταν:

• **Οι δύο ύπατοι:** Εκλέγονταν κάθε χρόνο, είχαν τις εξουσίες που είχε παλαιότερα ο βασιλιάς και συνοδεύονταν από 12 ραβδούχους.

• **Ο δικτάτορας:** Εκλεγόταν σε κρίσιμες καταστάσεις και αναλάμβανε όλες τις εξουσίες για 6 μήνες.

• **Οι δύο τιμητές:** Εκλέγονταν για 18 μήνες και είχαν έργο:

1. Την κατάταξη των πολιτών σε τάξεις ανάλογα με την περιουσία τους.
2. Τη σύνταξη καταλόγου με όσους είχαν δικαίωμα να γίνουν συγκλητικοί.
3. Την κατάρτιση του προϋπολογισμού του κράτους.
4. Την επίβλεψη των ηθών.

• **Άλλοι άρχοντες** (δήμαρχοι, πραιτορες, ταμίες, ανθύπατοι).

2. Η σύγκλητος:

✓ 300 ισόβια μέλη.

✓ Σώμα με νομοθετική και εκτελεστική εξουσία.

✓ Οι δικαιοδοσίες της: θέματα οικονομικά, θρησκευτικά και εξωτερικής πολιτικής.

✓ Οι αποφάσεις της, τα συγκλητικά δόγματα, είχαν ισχύ νόμου.

3. Οι τρεις εκκλησίες:

α. Η φρατρική: που ήταν η συνέλευση των πατρικίων, η οποία σταδιακά έχασε τη δύναμή της.

β. Η λοχίτιδα: που ήταν η συνέλευση όλων των στρατευμένων πολιτών, πατρικίων και πληβείων. Σ' αυτήν ψήφιζαν κατά λόχους. Εξέλεγε τους υπάτους, τους τιμητές και τους πραίτορες.

γ. Η φυλετική: που στη αρχή ήταν η συνέλευση των πληβείων και μετά όλων των Ρωμαίων. Σ' αυτήν συγκεντρώνονταν κατά φυλές. Ψήφιζε νόμους και εξέλεγε κατώτερους άρχοντες.